Länsstyrelserna

Bränningsplan Nittälvsheden 2022

Detaljunderlag och kartor för bränningens genomförande

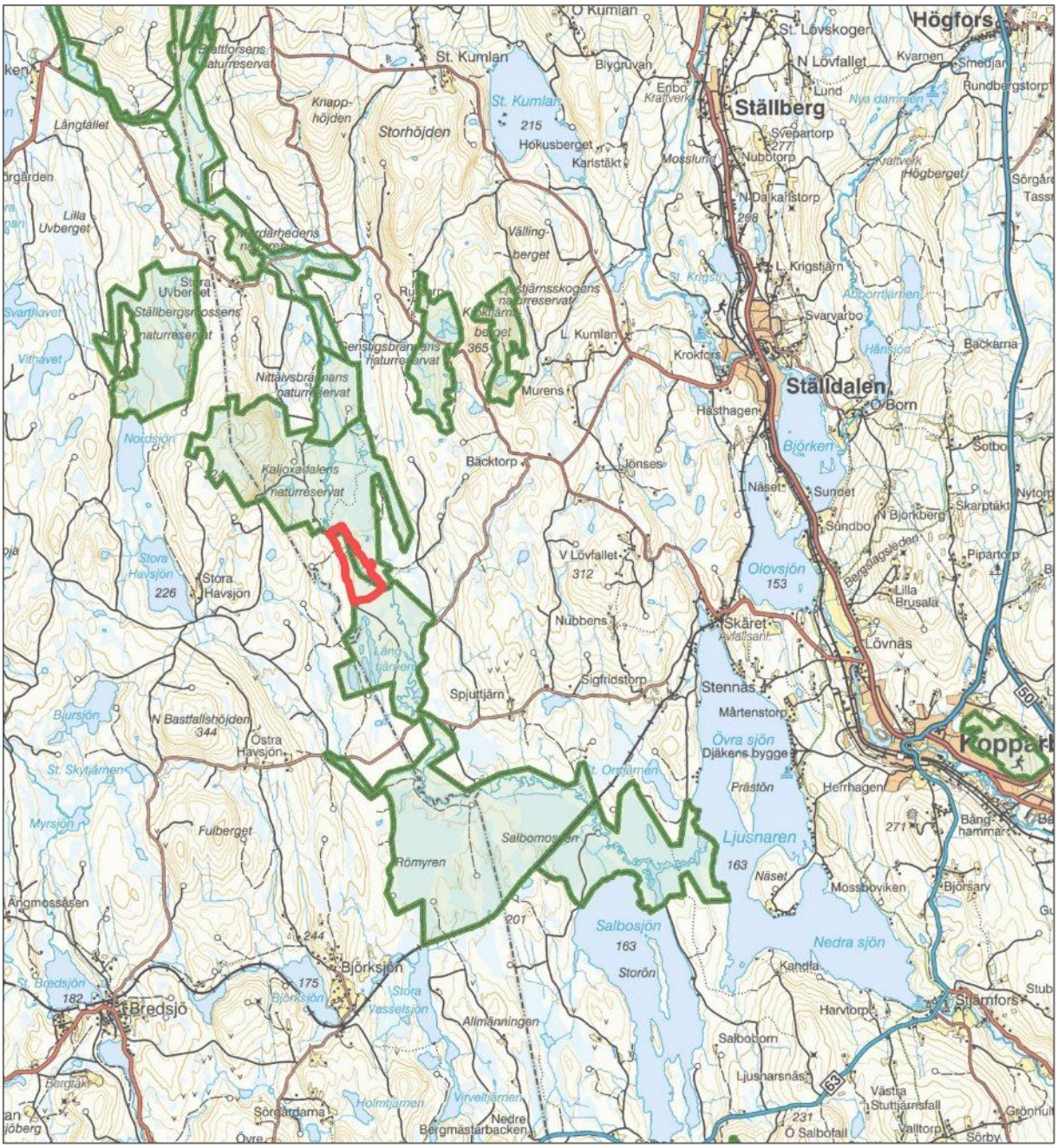

Allmänt

I det flacka landskapet på Nittälvsdeltat i norra Örebro län, från Dalagränsen i norr och längs med Hällefors och Ljusnarsbergs kommungränser, ligger ett kluster med naturreservat där Nittälven och Kaljoxadal utgör två av de största. Sammanlagd areal i”reservatsklustret” är strax under 3000 ha. Själva vattendraget Nittälven är en av de få helt oreglerade älvarna i länet och har en intressant utformning med meanderlopp och korvsjöar. Närmast älven växer tallskog, bland- och granskogar. Trädskiktet är ofta naturligt glest och stränderna översvämmas i olika omfattning året om vid regn- och snösmältning. De högsta flödena förekommer vanligtvis under våren.

Tidigare, möjligen delvis ända fram till 1950-talet, slåttrades rikare myrar vid älven och de delar av svämzonerna där bredbladiga gräs och starr dominerar i fältskiktet. Spår av skogsbrand är vanligt förekommande i skogarna i dalgången. Ett reservat, Nittälvsbrännan, bildades efter att en skogsbrand på en yta av drygt 100 ha med västliga vindar spreds från tallheden över älven, genom tallskogarna och myrar tidigt på våren 2000. Branden uppkom efter att en stulen bil eldats upp intill skogsbilvägen väster om älven. Kring Römyren i reservatet Nittälvens södra del och vid reservatet Ställbergsmossen strax väster om Nittälvsdalen har flera naturvårdsbränningar genomförts inom LifeTaigaprojektet under åren 2015-2020.

Skogarna och naturvärden

Skogarna i naturreservaten längs med Nittälvsdalen domineras av barrskogar med en övervikt på sandtallskog. Intill älven växer i huvudsak grandominerade barrskogar ibland med gott inslag av löv, i huvudsak björk. Äldre skogsbestånd återfinns i hela reservatet med spridda inslag av planterade tallskogar uppkomna efter avverkningar på 1960 och 70-talet. Dessa finns i huvudsak intill skogsbilvägarna. De äldre skogarna i Nittälvsdalen är idag ca 110 - 180 år gamla med inslag av enstaka träd och bestånd i 200 års åldern och äldre. Enstaka ”gamtallar” i 400-500 års åldern finns spridda inom de olika reservaten, flera av de äldre träden bär spår efter tidigare skogsbränder. Rester av naturskog och naturskogsartade bestånd finns framförallt i bergsluttningar eller andra tekniska impediment och på flera fastmarksholmar och uddar ute i myrarna. Spår av äldre skogsbränder i form av kolade tallstubbar finns spridda i alla skogsbestånd i dalgången och på bergen.

Rödlistade arter

De magra sandtallskogarna i Nittälvsdalen var tidigare växtplats för mosippa. Fram till mitten eller slutet av 1950-talet enligt den lokala journalisten, fotografen och amatörhistorikern Anders Bogland muntligen. Här fanns minst ett rikligt bestånd strax norr om Römyren. Idag finns ett naturligt bestånd kvar strax utanför reservatet. Länsstyrelsen har under 2021 genomfört en återinsådd av mosippa på några av de naturvårdsbrända ytorna i Nittälvenreservatet från 2015-2020. Resultatet av dessa försök är ännu ovissa.

Fynd av flera rödlistade svampar är gjorda de senaste 10-15 åren. Många av dessa arter är knutna till historiska skogsbränder, t.ex. tajgataggsvamp (VU) som ofta växer under kolade stubbar och lågor av tall. Fynd av smalfotad taggsvamp (VU), arterna motaggsvamp, orange taggsvamp, skrovlig taggsvamp, blå taggsvamp och svart taggsvamp (alla NT), för att nämna några, är gjorda under de senaste 5-6- åren. Under hösten 2017 noterades ovanligt rikligt av de

rödlistade marksvamparna motaggsvamp, skrovlig taggsvamp och tallgråticka (VU) i de tallbestånd som naturvårdsbrändes 2016. Nämnas kan att även intressanta arter som stor riddarmusseron, kragmusseron och kantmusseron noterats i rikare förekomster i anslutning till de naturvårdsbrända tallskogarna. På död ved i de äldre barrskogarna, i bergbranter, vid älven, på fastmarker och uddar i myrarna finns många fynd av olika signal- och rödlistade arter bland vedsvamparna t.ex. vedticka, tallticka, granticka, och gränsticka.

Hänglavsfloran är förhållandevis sparsam och domineras av tagel- och skägglavar. Fynd av de signal- och rödlistade arterna talltagel (även typen av talltagel som tidigare kallades olivtalltagel), nästlav och violettgrå tagellav (NT) är gjorda i de äldre skogsbestånden samt ofta rikligt förekommande i spridda äldre granar som växer inblandat i de gamla skogarna på tallhedarna. Garnlav (NT) är ganska vanligt förekommande i de äldsta granskogarna och i huvudsak på tallstammar i skogarna på tallhedarna.

De ornitologiska värdena är höga i hela Nittälvsdalen med inslag av flera tjäderspel, orrspel och spelande nattskärra. Järpen trivs i de fuktigare biotoperna och häckning av ljungpipare, grönbena, gulärla och slaguggla har noterats i myrarna de senaste 10 åren. I övrigt häckar både sparv- och pärluggla. 2021 noterades både kungsörn, lappuggla och hökuggla i dalgången vid flera tillfällen vintertid.

I Nittälvsdalen finns en stationär population av lo och varg, björnspår noterades senast sommaren 2020 intill Nittälven på ett par olika ställen.

Historik och kulturpåverkan

Spår av kolvedshuggningar i form av lämningar efter kolarkojor och kolbottnar är vanliga i alla skogarna i Nittälvsdalen. Kolning har sannolikt förekommit i flera omgångar och det finns ännu några få skogsbestånd kvar som har kolvedhuggits under första halvan av 1900-talet. Spår av kolbottnar förekommer sällan i skogarna alldeles intill älven. På älvstränder och myrar har slåtter bedrivits i olika omfattning. Det finns fortfarande kvar några intakta slåtterlador och ett 30-tal lämningar efter tidigare slåtterlador har noterats intill älven. Många av de gamla ladorna efter älven höggs dock upp till ved vid tiden kring andra världskriget (Anders Bogland muntligen).

Denna del av Hällefors kommun hör till de som tidigt befolkades av ”svedjefinnar”. I denna trakt skedde det under 1600-talet. Svedjemarkerna och bosättningarna låg uppe på höjderna och i sluttningarna ner mot älvdalen.

Länsstyrelserna

Bränningsområdet

FAKTA OM BRÄNNINGSOMRÅDET

Beskrivning

Bränningsområdet domineras av tallskog på sand i 50 års åldern med sparsamt inslag av enstaka äldre träd. Hela bränningsområdet angränsar skogsbilväg i väster och söder samt Nittälven i öster och norr. Botten- och fältskikt domineras av ris och renlavar. Inslaget av död ved är mycket sparsamt. Gamla tallstubbar med spår av tidigare skogsbränder finns spridda i beståndet. Östra delen domineras av en idag igenväxande myr samt en glest skogbevuxen strandzon mot Nittälven.

Vattenkällor

Nittälven utgör huvudkälla för vatten. Söder om bränningsområdet finns flera mindre sjöar/tjärnar som är vattenfyllda året om.

Målsättning, önskat resultat

Bränningsområdet är ganska homogent och domineras av en likåldrig tallskog i väster med brist på död ved. Önskvärt är att naturvårdsbränningen skapar nya strukturer med spridda döda och döende träd samt luckor i beståndet med döda och avdöende träd. Om förhållanden vid bränningen medger glödbrand bör ytor med blottad mineraljord skapas på lämpliga ställen.

Sammanfattande

- 90 % av bestånden med goda förutsättningar för bränning har tydlig brandpåverkan.
- Minst 50 % av tallen överlever branden.
- Minst 10 % av granen överlever branden
- Glödbrand tillåts i lämpliga delar och får fortgå minst en vecka efter bränningen om förutsättningarna är bra eller enligt överenskommelse.

Förutsättningarna/Upptorkning

Bör vara tillräcklig för att få glödbrand och nå djupverkan i lämpliga delar.

Vattenkällor

- Nittälven
- Tjärnar i söder om nödvändigt

Planering

- Bränningsentreprenören ska innan brandtillfällen tillsammans med länsstyrelsen avgöra om några extra åtgärder för att säkra brandområdet behöver göras.
- Uppvattning av slanglinjen ska göras.

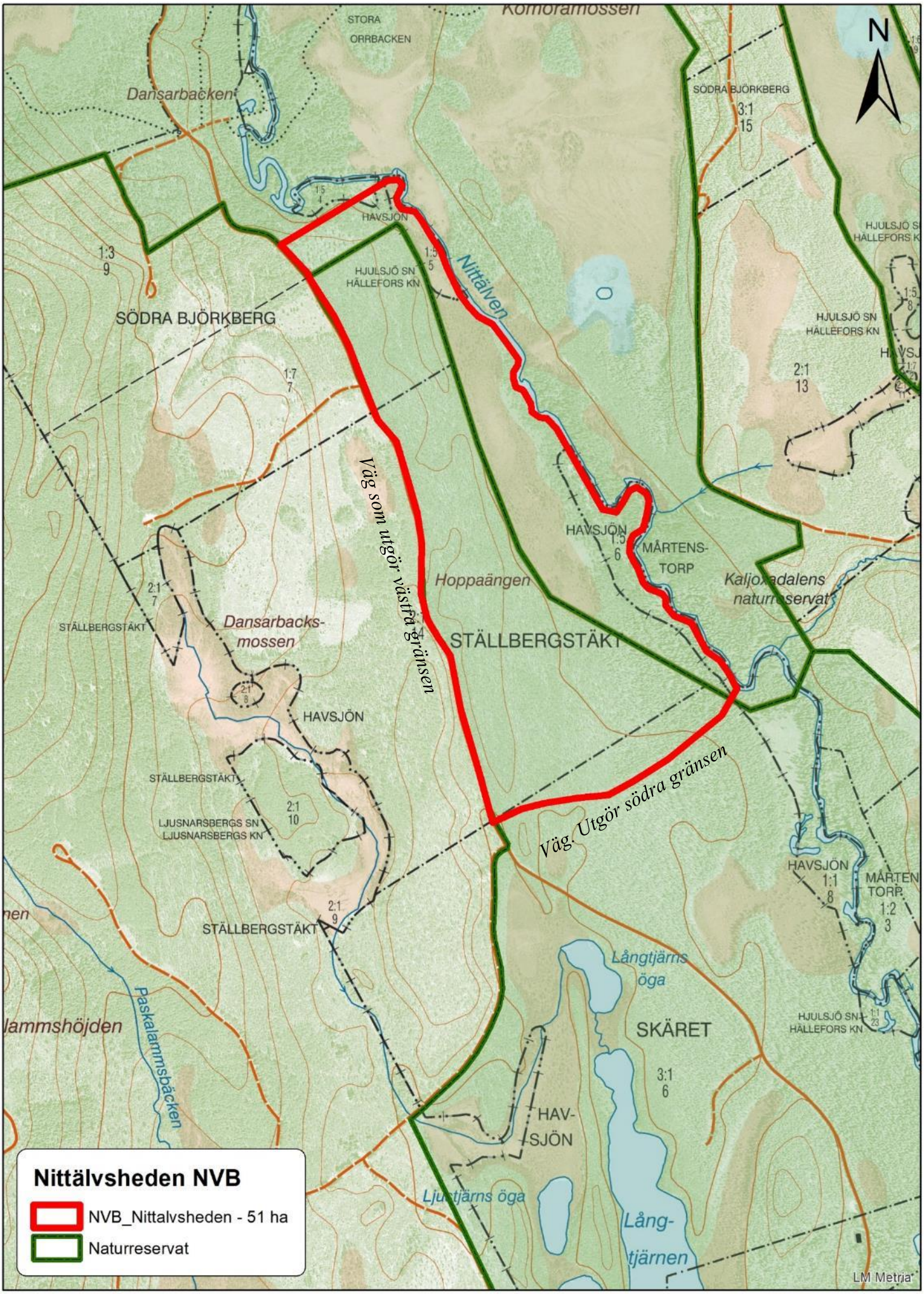
N
Komoramossen
STORA
ORRBACKEN
Dansarbacken
SÖDRA BJÖRKBERG
3:1
15
HAVSJÖN
HJULSJÖ SN
HÄLLEFORS KN
Nittälven
SÖDRA BJÖRKBERG
1:3
9
1:7
7
HJULSJÖ SN
HÄLLEFORS KN
2:1
13
Väg som utgör västra gränsen
HAVSJÖN
1:5
6
MÅRTENS-
TORP
Hoppaängen
Kaljoxadalens
naturreservat
2:1
7
STÄLLBERGSTÄKT
Dansarbacks-
mossen
STÄLLBERGSTÄKT
HAVSJÖN
STÄLLBERGSTÄKT
2:1
10
LJUSNARSBERGS SN
LJUSNARSBERGS KN
Väg. Utgör södra gränsen
HAVSJÖN
1:1
8
MÅRTEN
TORP
1:2
3
2:1
9
STÄLLBERGSTÄKT
Långtjärns
öga
SKÄRET
3:1
6
HJULSJÖ SN
HÄLLEFORS KN
Paskalammsbäcken
HAV-
SJÖN
Ljusttjärns öga
Lång-
tjärnen
LM Metria
Nittälvsheden NVB
NVB_Nittalvsheden - 51 ha
Naturreservat
0
250
500
1 000 Meters

Länsstyrelserna

Att fyllas i av bränningsentreprenör

Följande information skall kompletteras för att färdigställa bränningsplanen. Den slutgiltiga planen sammanställs i samarbete med Länsstyrelsen.

Vattenkällor (Anges på karta sidan 8)

- Huvudsaklig vattenkälla **A**
- Vattenkälla för påfyllning av kannor **B**
- Ev. alternativa vattenkällor för pump **C**

Brandgränser (Anges även på kartan.)
- Ange och karaktärisera områdets olika brandgränstyper på kartan.
- Ange längd för respektive gränstyp, och vad som måste göras/vidtas för att de ska hålla tills eftersläckningen är klar.

I öster utgörs gränsen av Nittälven, 1 500 m. Det är en säker gräns men utgör också en logistisk svårighet. Området öster om brännan ska bemannas med gnistvakter och släckutrustning. Personal och material ska vara på plats innan tändning. Någon for m av tillfällig övergångsmöjlighet måste ordnas, tex en båt, för att snabbt kunna förflytta över mer personal och material.

I söder och i väster utgörs gränsen av väg, 2 000 m, vilket är en bra brandgräns och smidig rent logistiskt.

I norr finns en 300 meter lång gräns på fast skogsbacke. Här ska en slanglinje upprättas. Den ska vattenbegjutas innan och under bränningen. Ut med vägen och slanglinjen ska mindre barrträd röjas bort och större barrträd ska stammkvistas till brösthöjd så att inte markbranden letar sig upp i kronorna och orsakar gnistkast ut över gränsen.

Undantagna områden
Inga undantagna områden.

Smitningsplan
Vid bränningen ska det finnas 600 m slang med tillhörande grenrör, strålrör och manöverslang på plats. Materialet ska stå strategiskt utplacerat ur en smitningssynpunkt. Ut över det ska det finnas handredskap så som vattenkannor och ryggsprutor utplacerade på strategiska platser. Grundtanken är att gnistkast och smitningar ska upptäckas i ett tidigt skede så att de lätt kan slås ut och fångas in. För att uppnå det kommer gräns- och gnistvakter att finnas på spaning runt i kring bränningsobjektet redo att gripa in. För att ha en smidig kommunikation och ledning kring en smitningsinsats har personalen erfarenhet av kommunikation via jaktradio.

I området finns gott om vägar, vattendrag, tjärnar och myrar vilket gör det förhållandevis lätt att bekämpa en smitning som går ur hand.

Utrustning (Anges även på karta.)

För att tillse en säker gräns och tillgång till vatten kommer ett slangsystem att byggas ut med vägen och vattenlinjen i norr. Hela slangsystemet blir 2 300 m långt. Det kommer sitta ett grenrör på varannan slanglängd med en manöverslang och ett strålrör. Matarledningen kommer att byggas av 42 mm 25 m slangar med klokoppling. En högtryckspump kommer att placeras vid vägs ände vid Nittälven i objektets sydöstra hörn. En stödpump placeras vid Nittälven i objektets nordligaste del. Den tas i bruk om det visar

sig att det blir svårt att försörja hela linjen med en pump. Reservpumpar placeras i nära anslutning till de pumpar de ska ersätta. Utrustning ämnad att hantera smitningar ska finnas på plats och placeras på strategiska platser utifrån rådande vindriktning och smitningsrisker för dagen.

Förberedande åtgärder
Lista de förberedelser som skall göras före bränningsdagen och på bränningsdagen.

Före bränning
- Detaljplanera gränser.
- Planera undantagna områden.
- Röja gränser där så behövs.
- Sätta ut skärmar där det ska skapas sandblottor.
- Färdigställa pumpplats.
- Placera ut regnmätare.

Bränning
-Lägga ut slanglinje.
- Placera ut pumpar och reservpumpar.
- Vattna av gränserna.
- Placera ut extraslang.

Uppföljning under pågående bränning
- Aktuella FWI-värden för bränningsdagen laddas ner och sparas.
- Var 30 de minut under bränningen noteras värden enligt tabell.
- Tändmönster/stråk ritas in i fältkarta med hjälp av GPS.

Bränsletyp /struktur

I bränningsobjektet finns två bränsle typer.

1. Området domineras av tallhed med ett bottenskikt av lav och väggmossa. Bränslebädden är mycket homogen och väl lämpad att föra en brandfront. Trädskiktet består av yngre tallar med upphissade kronor som inte är benägna att lyfta upp markbranden i kronorna.

2. Ut över tallheden finns en ett parti med myr i objektet. Det består till största del av en öppen starrbeklädd myr. Bränslet är av den typ som har årtidsvariation. Tidigt på våren kommer den torra starrförnan bära en brandfront. Senare på sommaren när grönskan kommit igång kommer brandförloppet att vara mer svårbedömt.

Skyddsobjekt

Inga Skyddsobjekt har identifierats.

Riskobjekt
Inga riskobjekt har identifierats.

Eftersläckning
Direkt efter bränning släcks kanterna ned och säkras en slanglängd in i bränningsområdet. De kommande dagarna hålls gränserna under bevakning och alla rökar släcks. Efter

ter dagar påbörjas eftersläckningen i hela området. Brännan kommer att vara bemannad alla dagar det råder brandrisk 3 eller mer.

Efterbevakning
Efter bevakningen inleds då det inter finns några rökar kvar att släcka och fortgår till dess att det har gått tre dagar utan några rökar. Efter tre dagar utan rök bedöms brännan som kall.

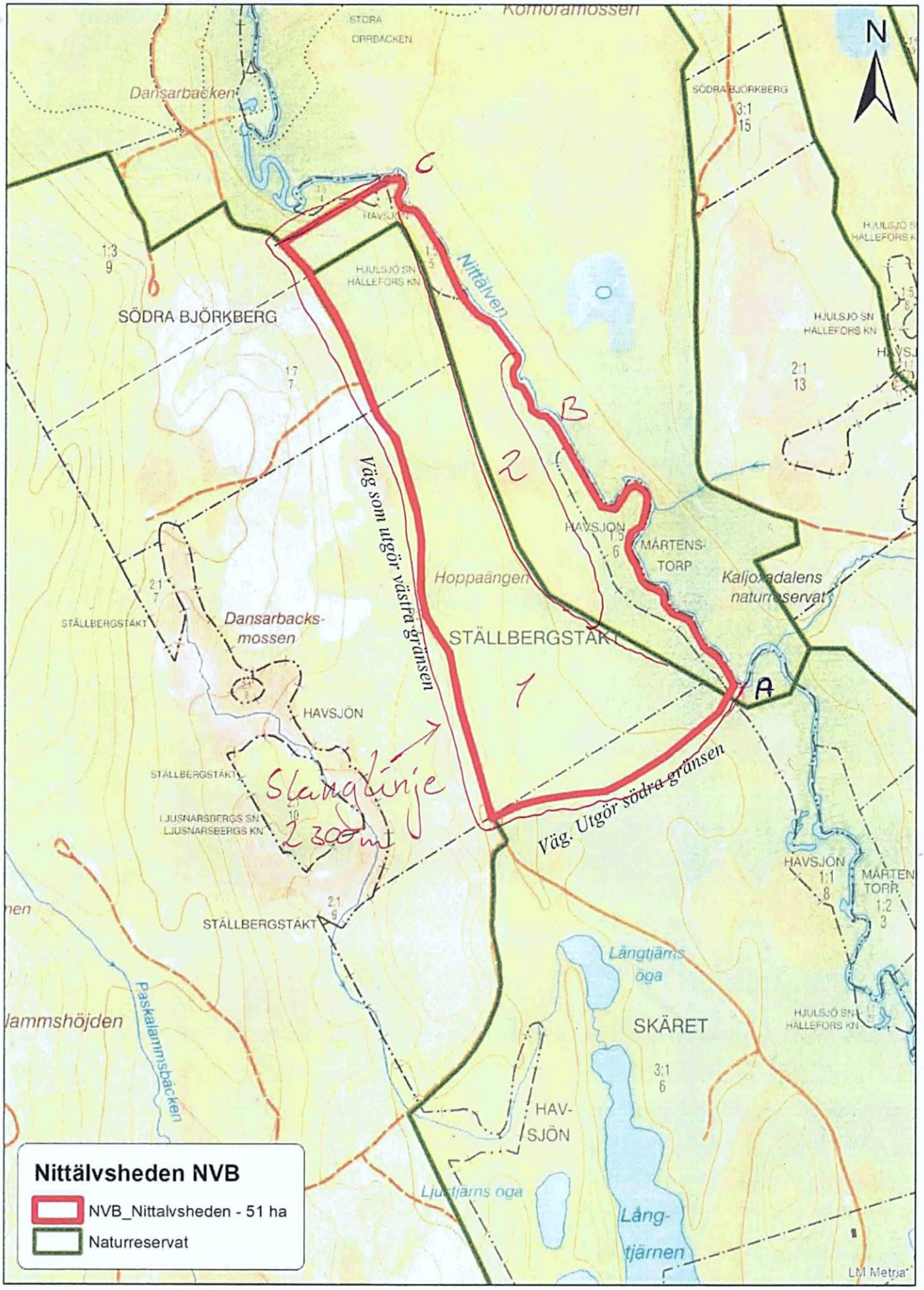
N
Dansarbacken
STORA ORRBACKEN
SÖDRA BJÖRKBERG
Nittälven
HAVSJÖN
HJULSJÖ SN HALLEFORS KN
Väg som utgör västra gränsen
Hoppaängen
STÄLLBERGSTÄKT
Dansarbacks-mossen
MÅRTENS-TORP
Kaljoxadalens naturreservat
Väg. Utgör södra gränsen
Slanglinje 2 300 m
LJUSNARSBERGS SN LJUSNARSBERGS KN
Paskalammsbäcken
Lammshöjden
Långtjärns öga
SKÄRET
HAV-SJÖN
Ljustjärns öga
Lång-tjärnen
A
B
C
1
2
LM Metria
Nittälvsheden NVB
NVB_Nittälvsheden - 51 ha
Naturreservat
0
250
500
1 000 Meters

Länsstyrelserna

CHECKLISTA BRÄNNINGSDAGEN

KRYSSA	
	Är bränningsplanen komplett?
	Är säkerhetsplanen komplett?
	Är kommunikationsplanen komplett?
	Är alla förberedande åtgärder utförda?
	Är bränningsfönstret öppet och är nuvarande och prognostiserade väderförhållanden tillräckligt gynnsamma?
	Är all personal som krävs för bränning på plats och lämpade för den tilldelade uppgiften?
	Har all personal blivit informerad om objektet, målsättning med bränningen och bränningens genomförande?
	Har all personal blivit informerade om risker, säkerhet, flyktvägar mm? Har säkerhetsinformation delats ut?
	Är reträttvägarna fria? Är fordon parkerade åt reträtthållet och sitter nycklar i? Kan ambulans och brandkår komma fram obehindrat?
	Har all personal blivit informerad om kommunikationsrutiner (kommunikationsradio, visselpipa)? Har kommunikationsutrustningen testats?
	Fungerar kommunikationsvägarna utåt (mobiltelefon el dyl)?
	Finns 1:a hjälpen-utrustning strategiskt utplacerad och vet alla om var?
	Finns dricksvatten och extra mat strategiskt utplacerade och vet alla var?
	Är all nödvändig utrustning för bränningen och efterbevakningen på plats och fullt fungerande?
	Är pumparna provkörda?
	Finns samtliga resurser som krävs vid en ev. smitning på plats?
	Har gränserna setts över? Är gränserna säkra?
	Är eventuell helikopter redo?
	Har checklistan för kommunikation med allmänheten och räddningstjänsten gåtts igenom?
	Finns loggboken på samlingsplatsen?
	Är testbränningen tillräcklig för att bedöma förväntat brandbeteende?
	Kan, enligt bränningsledaren, bränningen genomföras enligt planerna och kommer den att nå målsättningarna?
BRÄNN!	Datum:_____ Klockslag: _____ Bränningsledare:

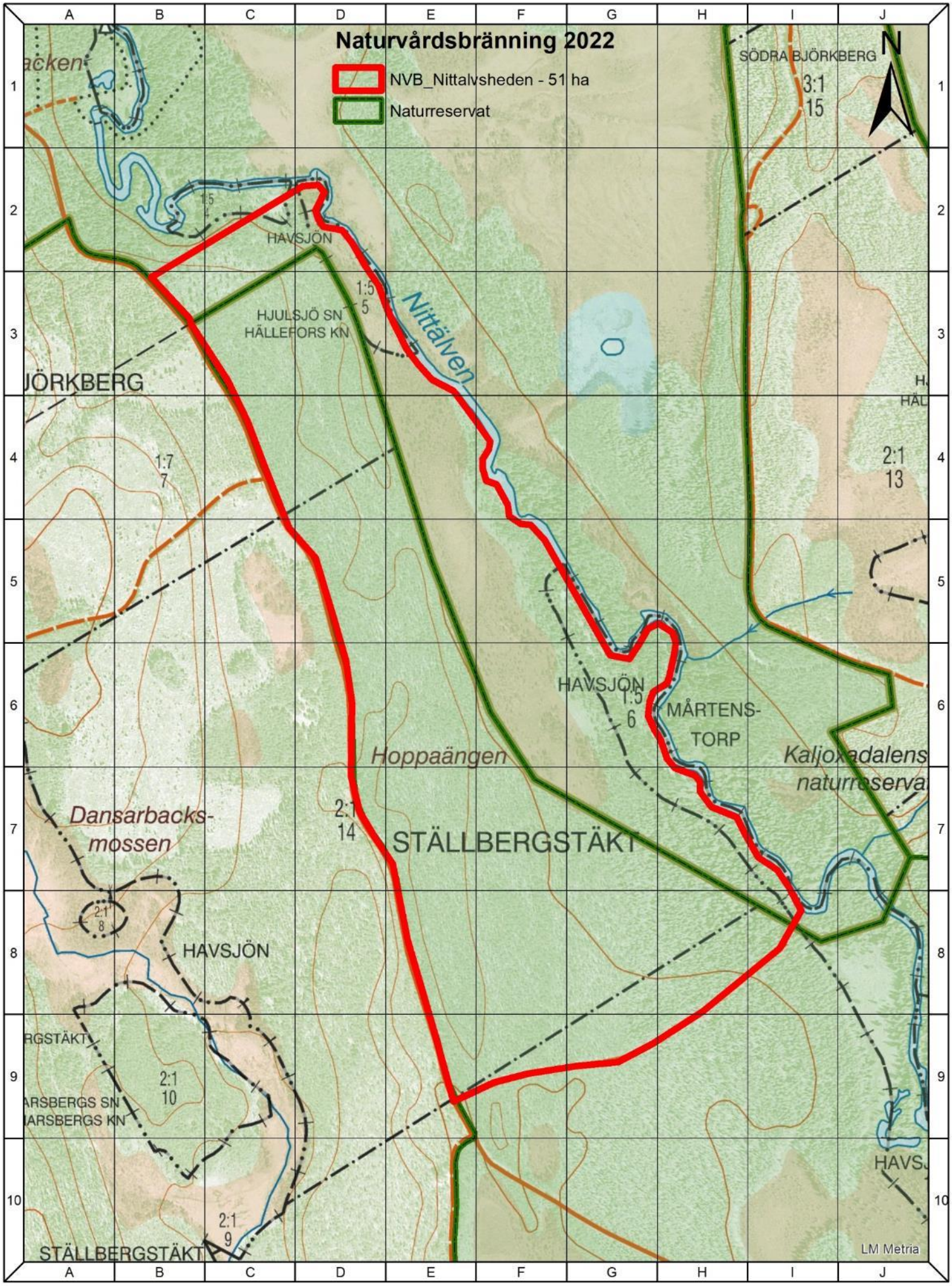

0 250 500 1 000 Meters

Skala 1:7000